

Karantanus:

Otrokom učne knjige — zastonj!

Spet nastopa jesen, z njo pa pričetek novega šolskega leta, ki daje staršem ko otrokom dokaj skrbi in težav. Vsako leto nastopa težavno vprašanje pri oskrbovanju otrok z dragimi šolskimi potrebščinami. Visoka cena knjigam mnogim nadarjenim otrokom naravnost onemogoča ugodno udejstvovanje pri pouku. V celoti pa imajo tozadevne težave vzgojitelji, ki na račun manjkajočih učnih pripomočkov ne morejo doseči kljub vsemu prizadevanju željenih uspehov. Ne obstoja pa samo vprašanje knjig, temveč tudi zvezkov in drugih potrebščin sploh.

Knjige so predrage

Kar knjig tiče, moram reči, da so naše šolske založbe, zlasti z ljudskošolskimi knjigami, odločno predrage. One izdajajo na stotisoče izvodov teh knjig, celo v mnogih izdajah (IV. čitanka jih je imela sedem), vendar cena ne odgovarja številu izdanih izvodov. Ako zamorejo druge knjižne založbe-družbe (Mohorjeva in razne druge) izdati vsako leto pet do šest, in to različnih knjig, za malenkosten denar, je naravnost čudno, kako je mogoče določiti visoko ceno knjigam, kjer ni nikakega trgovskega tveganja, temveč se iz leta v dan uporabljajo, iste ponatiskujejo in jih mora plačevati ponajveč mali človek. Zato bi bilo nujno potrebno, da bi merodajni činitelji določili šolskim knjigam primerno ceno (pisem in sestavljalcem primerno nagrado) in tako omogočili nabavo knjig tudi najrevnejšim.

Pri izobrazbi naj sodelujejo vsi!

Toda tudi pri tej nabavi bi nastopile dokajšnje težave. V splošnem bi moralo veljati pravilo, da sodelujejo pri izobrazbi ljudskih množic vsi sloji. Naj ne bo ta kulturni davek naložen povečini revnim družinam, ampak naj prispevajo k ljudski izobrazbi tudi sloji, ki so premožni ter imajo le enega ali nobena otroka. Tudi ti, in to v večji, da, celo v največji meri so dolžni, da dajo svoj delež za ljudsko izobrazbo.

Otrok naj dobi vse v šoli!

Problem je rešljiv, in to celo v najkrajšem času. Izvaja se naj načelo, da dobi otrok vse šolske potrebščine od peresa, ravnila, zvezka, knjige in torbe, vse v šoli, da ni treba kupovati staršem otrok ničesar. To bi naj prevzel krajevni šolski odbor, kateri naj postopoma vstavi za vsako leto, začenši s prvim razredom, posebe gotovo vsoto v proračun. V petih, šestih letih imajo vsi otroci na šoli svoje učne pripomočke. Če računamo praktično,

izgleda n. pr. račun za prvi razred s 40 otroki nekako takole:

40 torb po 50 din	2000 din
40 knjig čitank po 16 din	640 din
80 zvezkov po 3 din	240 din
40 peresnikov	20 din
40 škatlice-peresnic po 7 din	280 din
80 svinčnikov po 1.50 din	120 din
40 risank po 2 din	80 din
za razne dopolnilne stvari (če kaj med letom zmanjka)	500 din

Skupaj zneso za I. razred 3880 din

Zelo ugodno računano znaša tak proračun za I. razred za 40 otrok samo 4000 din. Naslednje leto bi bil račun manjši, ker bi za prvi razred marsikaj ne bilo treba kupiti (knjige morajo otroci ob koncu leta vrniti, ako pa jih kakor koli poškodujejo, pa so dolžni brez-pogojno plačati).

Tudi za II. razred bi ne bil račun velik, ker odpadejo n. pr. torbe (ki naj bodo take, da jih eni ko drugi nosijo na ramah) itd. Ob koncu šolskega leta ostanejo knjige drugim. Pozneje pa bi bili ti proračuni še manjši, ker bi šola imela vse potrebne učne knjige, razen zvezkov, že na zalogi.

Predpogoj taki nabavki knjig pa je, da se knjige prepogosto ne menjajo, temveč ostanejo v veljavi za daljšo dobo (10—15 let).

Jasno pa je, da bodo izgledali taki proračuni od krajevnih šolskih prilik in števila šole obiskujočih otrok.

Odkod sredstva?

Kdo naj nosi ta povešek vsako leto? Naravno je, da se naj razdeli sorazmerno med davkoplačevalce. Če računamo letni povešek

prav povprečno 15 din na enega, moremo reči, da je uspeh zagotovljen. Stvarno je pa dolžnost onih, ki kaj imajo, da žrtvujejo nekaj tudi za one, ki si niti preprostega zvezka ne morejo privoščiti. To zahteva že narodna dolžnost. Skratka: povešek par tisočev za šolo prenese vsaka občina in tudi davkoplačevalci. Skrb za knjige in zvezke pa naj prevzame učiteljstvo.

Uspehi bodo odlični

Kakšni pa bodo sedaj vzgojni in učni uspehi? Reči moremo, da naravnost odlični. Otroci bodo čuvali »tujo« imovino, doma ne bo treba nikdar prositi (mnogi otroci na ta račun debelo lažejo) za denar, ker bo sleherni vedel, da se v šoli dobe vse potrebščine. Veselje do pouka in šolskega dela bo rastlo, ker bo imel učenec na razpolago enake stvari kakor njegov tako zvani boljši tovariš. S tem bo rastla tudi — rekli bi lahko za majhne denarce — kulturna vrednota prebivalstva dotičnega kraja. Šolski obisk bo popolnejši, učiteljstvo pa bo s toliko večjo vnemo delovalo v šoli, ker bo vedelo, da njegovo prizadevanje ne bo brezuspešno, kot je bilo marsikje kljub vestnemu, požrtvovalnemu in trudapolnemu delu učiteljstva do sedaj.

Krajevni šolski odbori naj se zavedajo tozadevne nujnosti in važnosti. Ako store tako, bodo tovrstno glavnico dali na visoke obresti, ki se bodo živo in vidno poznale ob novem doraščajočem rodu. Malo dobre volje, ljubezni do otrok, upoštevanja domače skupnosti in malenkostnih žrtev je treba, pa gre. Krajevna banska uprava pa bo gotovo odobrila tovrstne naknadne kredite (za letos) in redne postavke v naslednjih proračunih.

Po Jugoslaviji

Novi svetniki Kmetijske zbornice. Glasom § 8 pravil Kmetijske zbornice je z žrebom prenehalo članstvo zborničnega sveta za nekatere svetnike Kmetijske zbornice. V po žrebu izpadli okrajih so se v nedeljo, dne 18. avgusta vršile ponovne volitve svetnikov Kmetijske zbornice. Izvoljeni so bili: Okraj Maribor levi breg: Koban Franc, Sele pri Pragerskem, namestnik Lešnik Avgust, Slivnica; okraj Celje: Turnšek Pongrac, Polzela, namestnik Rebov Martin, Teharje; okraj Gornji grad: Steblovnik Martin, Šmartno ob Paki, namestnik Pečnik Ivan, Gornji grad;

okraj Ptuj: Prelog Franc, Sv. Marjeta niže Ptuj, namestnik Štamberger Janko, Središče ob Dravi; okraj Ljutomer: Rajh Jakob, Ljutomer, namestnik Režonja Štefan, Apače; okraj Slovenj Gradec: Sevcnikar Stanko, Velenje, namestnik Hribernik Franc, Šmartno pri Slovenj Gradcu; okraj Dolnja Lendava: Horvat Anton, Črensovci; okraj Laško: Orožen Martin, Sv. Štefan, namestnik Tratnik Miha, Brstnik.

Framasonstvo v Jugoslaviji je likvidirano, razšlo se je ter prenehalo delati v celoti. Niso pa še likvidirani vsi framasoni. Člani frama-

Iz carske opere k misijonarjem. Na morskem obali v Južni Kaliforniji stoji cerkva, v kateri poje ob praznikih ženska, ki ima bajno preteklost. Je to Marija Karinska, svojčas prva pevka carske opere v Petrogradu. Kot 12letno dekle je izvajala takšne stvari na konju, da so se ji vsi čudili. Petja se je učila pri slavnem šaljapinu, ki jo je šolal na lastne stroške. Postala je operna pevka, milijenka vse Rusije. Gostovala je po vseh večjih gledališčih Evrope, v dveh letih je zaslužila dva milijona rubljev. Po svetovni vojni je Karinska bežala iz Rusije. Skozi Sibirijo je dospela na Kitajsko. V Sanghaju jo je neki režiser nastavil za pevko in bi morala z njim po svetu. Toda do tega ni prišlo. Lepa Ma-

Junak divjine

Ameriški roman

Od tistega dne naprej se čuti tako osamljenega. Na zunaj se ni nič spremenilo, a njemu se zdi, da je ves svet drugačen. To, kar mu je bilo najljubše, je izgubljeno. Vrata Walserjeve hiše so se zaprla za njim, in sicer ravno v trenutku, ko je hotel nastopiti kot rešitelj. Marija je bolj verjela Rogerju ko njemu. Toda kaj za to! Ali je on njen varuh? Naj gre vse svojo pot! On je storil svojo dolžnost.

A ne gre samo za to. Eriku se zdi, da vidi Benjamin, plavalasega dečka, ki vprašujoče upira vanj svoje velike oči. Prej ga je dečko vedno veselo sprejel. Od tistega dne sem pa se je spremenil napram njemu. Njegov obraz je mrk, oči neprijazne. Često ga je vprašal, kaj mu je, a dečko je vedno samo skomignil. Nekoč pa je izbruhnilo iz njega. Jokaje je rekel: »Erik, jaz sem zaupa vate! Upal sem, da boš obračunal z njim. Boga sem prosil, naj ti pomaga, toda ti — ti...« Eriku se je zdelo, da se ves prizor na novo odigrava pred njim. Dečko je tako jokal, da so covboji, ki so bili v bližini, prisluhili in je pes Kora začel cviliti. In ko se je že nabrala cela truma hlapcev in pastirjev okrog njiju, je Ben začel vpiti: »Zdaj se bo Marija omožila s tem Ro-

gerjem, ker ga ti nisi ubil! Nočem te več videti!« Vsi so se smejali, samo on ne. Zgrabil je dečka za roko in ga peljal na samotni kraj. Tam mu je vse povedal in ga zagotavljal, da ni mogel storiti drugače, ker nad Marijo ni imel oblasti. Bena njegove besede niso prepričale. Jezno je vpil: »Zakaj je nisi vzel za ženo?!« On mu je odgovarjal. Povedal mu je, da Marije tedaj še ni dobro poznal in da ga ona najbrž ne bi bila hotela vzeti. Tudi ta dopovedovanje niso nič zalegla. Otrok je še bolj jezno zavpil: »Erik, ti si bedak! Ali nisi opazil, da te je Marija ljubila? Kadar je prišla k Walserjevem, je vedno najprej povpraševala po tebi — dokler ni prišel vmes ta lopovski Roger. Oh, Erik, ti si zaigral svojo srečo! Zakaj nisi odstranil tega vsiljivca?!« Njemu je bilo težko ob vsem tem, a je premagal bol in tolažil Bena. A vse je bilo zaman. Dečko je nevtolažljivo jokal in venomer gnal svojo, da Mariji preti velika nevarnost. To se je zgodilo z Benjaminom.

Tudi starejši brat Will se je spremenil. Molček je postal. Njega se je izogibal in če sta se slučajno srečala, je mrko odgovarjal na njegova vprašanja.

Eriku misli so se spet vrnilo k Mariji. Pred njim je lebdela v tihih noči. Svetle zvezde so venčale njeno glavo. Nepremično je stala in vanj upirala pogled. Mladenič je skrll obraz v dlani, ker ni mogel prenesti tega pogleda. Ni vedel, kaj se godi z njim, samo to je čutil, da nikdar ne bo srečen. Obupno je zajecal.

sonske lože, ki zavzemajo visoka uradniška mesta, še vedno niso izgubili svojega vpliva na notranjo in zunanjo politiko naše države. Ta vpliv poedincev mora prenehati. Prenehati mora tudi vpliv, ki ga imajo posamezni framašoni kot člani važnih finančnih, gospodarskih in trgovskih organizacij v državi. Znane so tesne zveze framašonstva z velikim mednarodnim finančnim kapitalom, od katerega so bile odvisne osobito manjše države. Če hočemo, da bo ta vpliv prenehal, se morajo zveze prekiniti. Ne sme se tudi puščati iz vidika, da je framašonstvo ustanovilo razne organizacije: humanitarne (človečanske), mladinske (skavte), zmernostne, celo nekatere pod versko krinko, ali pa je imelo na delovanje teh organizacij odločilen vpliv. Ukinitvi framašonstva mora tudi slediti likvidacija njegovih organizacij, kakor tudi prekinitve vseh zvez framašonstva s časopisjem v jugoslovanski državi.

Savez Sokola kraljevine Jugoslavije v framašonskih rokah. Prepoved framašonskih tajnih organizacij in razpustitev framašonskih lož po večjih jugoslovanskih mestih sta dvignila tudi zastor, za katerim se je skozi leta in leta skrivala v Savezu Sokola kraljevine Jugoslavije vodilna framašonska roka. Čiščenje na vodilnih sokolskih mestih pa ne zahteva kaka krščanska organizacija, ampak beogradska sokolska župa. V beogradskem listu »Vreme« je objavil 21. avgusta dr. Gregorič članek, v katerem navaja, da imajo framašoni od 25 sokolskih žup celotnega jugoslovanskega Sokola v svojih rokah 20. Prvi namestnik starešine Sokola kraljevine Jugoslavije, Vladimir Belajčić, je obenem podpredsednik vrhovnega sveta jugoslovanskih framašonov ali namestnik velikega mojstra lože Jugoslavije. Prosvetni odbor sokolskega saveza, ki skrbi za propagando in vzgojo Sokolov, pa je povsem v framašonskih rokah. Samo v beogradski župi framašoni niso mogli priti do vodilnega vpliva in ravno ta sedaj zahteva, da se sokolske vrste prečistijo, ker sicer bodo framašonske osebnosti postale usodne za sokolstvo in njegov obstoj. Kratko beležena razkritja nam v tako hudih in resnih časih kričeče dokazujejo, kako so imeli jugoslovanski škofje prav, ko so obtoževali Sokola pogubonosnega brezverstva. Radi teh upravičenih obtožb so morali škofje celo pred sodišče! Sedaj je tudi Slovencem jasno, zakaj so se slovenski Sokoli tolikanj pulili za brezversko vzgojo v svojih vrstah in da je bila in je tolikanj hvalisana sokolska narodna zavednost samo zunanja krinka za notranjo framašonsko gnulobo, ki je uporabljala Češkoslovaško in Francijo! Hvala Bogu, da je prišlo pri nas do beleženih razkritij, da ima

vodstvo naše države svarilne zglede v žal propadlih državah in da bodo pri nas enkrat pošteno pomietli z družbo framašonske internacionale, ki širi samo korupcijo, brezboštvo in s pomočjo tega prepast narodov.

Naše potniško letalo se je razbilo in je 12 mrtvih. Na poletu iz Zagreba v Split je zadelo 22. avgusta naše potniško letalo ob po-

gorje Velebit in se je popolnoma razbilo. Razbito letalo so našli 24. avgusta 15 km daleč proč od vasi Medak pri Gospiču in 20 m pod najvišjim vrhom Velebita v tem področju. Gore, kjer se je zgodila nesreča, so krog in krog visoke nad 1000 m. Ubilo se je 12 ljudi, ki so bili v aeroplanu. Med smrtnimi žrtvami je tudi mlada Ljubljanka, uradnica Vika Otoničar.

Povodenj znatno oškodovala Slovenijo

Hudi nalivi v noči na 22. avgust, ki so trajali celi četrtek do popoldne in je neutrdoma deževalo dobrih 12 ur, so povzročili po celi Sloveniji poplave. Mestoma je prišlo celo do preloma oblakov in je lilo, kakor bi vlival iz škafa. Padlo je toliko dežja, da ga itak preveč namočena zemlja ni mogla sproti popiti. Radi tega so se spremenili vsi gorski potoki v hudournike, ki so prihrumeli v rečice ter reke, katere so se razlile in je povodenj izredno slabo letino še hujše udarila in ponekod zelo občutno oblatila in celo uničila.

Manjša škoda v območju Drave

Zadnje deževje v območju Drave sicer ni povzročilo poplav, pač pa se je nabralo po njivah ter poljih toliko mokrote, da je bilo povsod vse polno večjih ter manjših mlak, ki bodo v znatno škodo koruzi in posebno pa še dozorevajočemu krompirju, ki že v bolj ilovnati zemlji zaradi preobilne vlage gnije.

Pohorski hudourniki so nanegli v Dravo precej lesa ter vejevja in trpelo je zaradi prehudo dročega valovja več mostov. Ako pa primerjamo pri tej poplavi obdravske kraje z drugimi v Sloveniji, lahko rečemo, da so bili še najmanj prizadeti.

Večja škoda v Slov. goricah in Haložah

Mnogo več škode kakor kraji ob Dravi, so občutile Pesniška dolina, Slovenske gorice in Haloze. Grajena, Rogoznica, Pesnica in hudourniki v Haložah so se razlili čez svoje bregove. Doline po Slov. goricah in Haložah so se spremenile v blatna jezera. Ljudstvo trpi ogromno škodo. Lepa otava je preblatena, mnogim je odplavilo pokošeno otavo. Tudi njive so močno preblatene. Valovi so porušili brvi in mostičke ter razdrapali ceste.

Hudo prizadeta Dravinjska dolina

Poročila o povodnji v Dravinjski dolini pravijo, da so zaradi četrtkovih nalivov vode tako nepričakovano narasle, kakor že dolgo ne. V nakrajšem času je prihrula voda v dolino in jo spremenila v jezero. V prvih četrtkovih jutranjih urah se je začela v Poljčanah napihovati Brežnica. Proti popoldnevu je

že preplavila vse bližnje travnike ter njive. Voda je udrila celo v kleti in pritlična stanovanja, iz katerih so jo morali na več mestih izčrpati gasilci.

V opoldanskih urah se je razlila Dravinja. Vasi Pekel, Poljčane, Spodnje Poljčane, ki ju spaja medsebojno most čez Dravinjo, so bile popoldne popolnoma odrezane druga od druge, ker je bila cesta na več mestih pod vodo in je bil ponekod celo prehod s avtom ogrožen. Pod vodo je bila tudi Lušečka vas. Konjska progga, ki se vije po Dravinjski dolini, je bila od Loč pa tja do Žiž vsa pod vodo.

Največ je trpela celjska okolica

Največ škode je napravila četrtkova povodenj po okolici Celja. V četrtek popoldne sta Savinja in Voglajna nevarno naraščali in je dosegla voda proti večeru višek. Savinja je pri Celju nekoliko izstopila pod Starim gradom, pač pa je preplavila Sušnica polja in travnike na Ostrožnem, kjer je najbolj udarjen posestnik Ratajc. Voda mu je odplavila precej lesa ter orodja in s težavo je rešil živino.

Loznica je prestopila bregove v Medlogu. Koprivnica je poplavila niže ležeči del Nove vasi, Cesto na Dobravo in Spodnji Lanovž.

Voglajna je zalila Zavodno in Cesto na Grad.

Hudinja je podrla v Škofji vasi nasip ter se razlila. Mnogo škode je povzročila poplava Bolske. Nekod po Savinjski dolini je Savinja izstopila ter poplavila polje. Škoda po okolici Celja je tako velika, da jo bo ocenila posebna komisija.

Poplave tudi na Kranjskem

Podobno kakor po na kratko naštetih krajih Slov. Štajerske je gospodarila četrtkova povodenj po ostalih krajih Slovenije. Sava se je dvignila znatno nad navadno stanje, Ljubljani je preplavila Barje. Hudo povodenj je povzročila Krka in še druge reke in večji potoki. Kranjsko so znatno oškodovali zadnji nalivi po njivah ter travnikih.

Ogenj je medtem popolnoma ugasnil. Nenadoma je zavladal mraz, a Erik tega ni opazil. Zleknil se je po tleh in polagoma zadremal. Ko se je ves premražen in od rose premočen zbudil, se je že svitalo.

Mladenič je vstal in se nekajkrat pretegnil, da bi razgibal kri v otrplih udih. Nato je poklical konja, ga osedlal in zajahal.

Konj je imel težavno nalogo, ker je bila pot strma in skalnata. Čim više sta se vzpenjala konj in jezdec, tem bolj svež je postajal zrak. V ozki dolini je še vladala tema, vrhove pa je že objemala rdeča zarja. Najbolj rdeči so bili najvišji vrhovi, ki so dajali videz, da se dotikajo neba.

Blisk se je vztrajno vzpenjal više in više. Naporna ježa je trajala že nekaj ur, a na plemeniti živali se še niso kazali niti najmanjši sledovi utrujenosti. Najprej so zaostala drevesa, potem je zmanjkalo trave in cvetlic, ostale so samo gole, ostre skale. Po grebenu visoke gorske stene je vodila ozka steza, po kateri je Blisk korakal s tako gotovostjo, kakor more le konj, ki je navajen strmin in prepadov divje Sierre Nevade.

Naposled se je konj vzpel na najvišji vrh. Erik se je na ozkem skalnatem izrastku ustavil in je pogledal v skrivnostno dolino, ki so jo pokrivali mogočni smrekovi gozdovi. Korito Nevade se je vlekel v nedogledno daljavo. Nad snežniki, ki so se bliščali iz daljave, so plavale

lahke, svetle meglice. Konj in jezdec sta stala na obronku, ko bi bila izklesana iz kamna. Nad gorovjem se je razprostiralo mrzlo, modro nebo.

»Rajski dol!« Da, pravi nevadski raj! Koliko lovcev, covbojev in iskalcev zlata je že iskalo to dolino, ki je igrala tako veliko vlogo v pripovedovanih potepuških junakov. Razen Erika in tistega moža, ki se je bil pred mnogimi leti v njem naselil, pozneje pa brez sledu izginil, ga ni nihče našel.

Erikov pogled je blodil po skalah, ki so venčale Rajski dol. Skalnate stene! Ogromne skale, ki so se pred nešteti tisočletji nagrmadile skupaj. Skale so bile na vzhodni in južni strani rdeče, na severu pa temnosive. Kakor neustrašeni junaki so čuvale vhod v dolino. Spodnji deli gorovja so bili pokriti s temnimi smrekovimi in bukovimi gozdovi, vrhovi pa so bili goli. Na zapadni strani je bila dolina odprta in se je izgubljala v daljavi.

To skalovje je venčalo eno najlepših dolin na svetu — Rajski dol. Zrak je bil miren in kristalno čist. Erikov pogled je zablodil daleč proti zapadu. Iz doline se je slišalo čebljanje potoka in šelestenje listja. Zrak je bil nasičen z vonjem smrek in cvetlic. Vsa dolina je izžarevala očarljivo lepoto. Potok se je vil po dolini ko z biseri posuta steza. Bregova sta bila pokrita z grmovjem, tu in tam pa se je svetlikalo pet do deset belih vitkih dreves.

rija se je seznanila z nekim ameriškim misijonarjem, šla je z njim v Kanado, kjer je prebila osem let. Kasneje je prišla v Združene države, kjer je našla zatočišče v neki misijonski hiši ob lepi kalifornijski obali. Pravi, da ni bila še nikoli tako srečna kot je sedaj.

Tutankamen se vedno nima miru. Po vesteh iz Kaira so dragoceno Tutankamenevo mumijo prepeljali iz kairskega muzeja v neznan kraj v zgornjem Egiptu, da bi bila varna pred letalskimi napadi. Tutankamenevo mumijo sta l. 1922. našla dva Angleža v Dolini kraljev. Ta najdba je bila takrat senzacija. Našli so jo po dolgoletnem delu sredi ogromnih zgodovinskih zakladov, številnih predmetov iz starega veka, dra-